

споживачу, диференціації товарів, гнучкій ціновій політиці. На заводі створено 6 виробничих цехів, а саме: апаратний, розливочний, масло цех, сирково-творожний, цех готової продукції.

Та для їх ефективного і безперебійного функціонування необхідне постійне оновлення, розширення існуючого парку обладнання, модернізація застарілих машин, введення в дію і освоєння нових прогресивних технологічних ліній, вивчення новітніх досягнень у галузі будівництва машин для підприємств харчової промисловості. Очевидно, що це потребує значних капіталовкладень. Згодом вони окупляться та принесуть прибутки, але на початковому етапі впровадження потребують фінансування. Тому підприємство вважає за потрібне користуватися комерційними кредитами банків. Так у 2004 р. адміністрацією було прийняте рішення про придбання нової автоматизованої технологічної лінії по розливу та упаковці фруктових йогуртів у ПЕТ пляшку. Виробником цього обладнання є українське підприємство «Мелітопольпродмаш». Було вирішено замінити старі, морально та фізично застарілі, машини по упаковці та розливу - пакувальну машину QM/KM та розливний автомат АО-111, на повністю автоматизоване сучасне обладнання. Якщо для виробництва йогуртів на старій лінії необхідно було скомпонувати декілька машин та агрегатів для виготовлення кінцевої продукції: окремо розлити напій у картонні пакети, окремо спакувати, то нова лінія дозволяє об'єднати процеси, автоматизувати та прискорити роботу. Крім цього вона більш потужна (22 кВт) та продуктивна (3000 пляшок на годину), а також вартість її у порівнянні з сумарною вартістю старого обладнання нижча на 61894,66 грн.

На сьогодні Кременчуцький міський молокозавод продовжує вдосконалювати процес виробництва, що стало можливим завдяки ефективній співпраці з комерційними банками. Порівняльна характеристика двох ліній наведена у табл. 1.

Таблиця 1. Технічні характеристики ліній розливу йогуртів на Кременчуцькому міському молокозаводі

Найменування обладнання	Країна виробник	Потужність, кВт	Дата введення	Продуктивність	Початкова вартість, грн.
Лінія розливу йогуртів у пляшку 0,5 л	Україна	22 кВт	27.11.2004	3000 пляш/год	272083,07
Упаковочна машина QM/KM	США	6,8 кВт	06.01.2001	2000 уп/год	295706,38
Автомат розливочний АО - 111	Росія	1 кВт	27.12.2003	23 уп/хв	38271,35

Зважаючи на економічну ситуацію в Україні, коли більшість підприємств знаходяться у скрутному становищі, коли відбувається спад виробництва, за постійної нестачі або відсутності фінансування інноваційних проектів державою майже в повній мірі, можна зробити висновки, що банківське кредитування є найдоступнішим і найефективнішим для підприємства джерелом фінансування інноваційних розробок та проектів.

Література

1. Данилишин В., Чижова В. Науково-інноваційне забезпечення сталого інноваційного розвитку України // Економіка України. - 2004. - № 3. - С. 4-11.
2. Онишко С. В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки // Фінанси України. - 2003. - № 6. - С. 67-70.
3. Владичин У. В. Роль кредитування в економічному зростанні України // Фінанси України. - 2004. - №1. - С. 96-102.

УДК 330.14 (448)

О.І. Лайко, аспірант, Інститут проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України

ВІДТІК КАПІТАЛУ З ЕКОНОМІКИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ПОКАЗНИК СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Інвестиційний клімат регіону та держави відіграє першочергову роль у процесі залучення інвестицій. Від його стану залежатиме бажання інвесторів вкладати кошти в розвиток певного сектору економіки, залежатиме розмір залучених ресурсів та відтік капіталу за кордон. Окремі

регіони та вся країна не раз зтикались із закономірністю зростання відтоку ресурсів за кордон в той час, коли вони були вкрай необхідними – в часи економічної та політичної кризи. Негативні суспільно-політичні явища насторожують інвесторів і змушують шукати більш надійні та вигідні умови для своїх капіталів. Тому між змінами інвестиційного клімату та обсягами залучених в економіку регіону коштів існує тісна залежність, яку необхідно дослідити. Майже всі економісти намагаються підтвердити або спростувати тезу, що економічне зростання, сприятливі умови та висока платоспроможність держави можуть сприятливо впливати на ситуацію з відтоком капіталу і ці фактори та відтік інвестиційних ресурсів взаємопов'язані [1, 2]. Сукупність таких факторів формує певне середовище в країні та регіоні і створює передумови для руху капіталів.

Головною метою даного дослідження є доведення факту взаємозв'язку відтоку інвестиційних ресурсів зі станом інвестиційного середовища в регіоні. На підставі докладного аналізу стану інвестиційного клімату області необхідним є визначення основних факторів впливу на динаміку руху капіталів за кордон з метою розробки ефективних важелів управління відтоком коштів з національної та регіональної економіки.

Відразу зазначимо, що в нашому дослідженні ми розглядатимемо саме поняття відтоку капіталу – легальне вивезення коштів з економіки країни (в нашому випадку – регіону) з метою раціонального їх використання, надійного збереження і вигідного вкладення. Відтік капіталу – це уособлення раціональної поведінки господарюючих суб'єктів. Протилежне до відтоку явище – це притік коштів в економіку регіону або країни. Поняття бігства та втечі капіталів є незаконними або напівлегальними шляхами переведення фінансових ресурсів в інші країни. І з огляду на свою природу останні явища загрозливої для економіки масовості не набули.

Під поняттям "інвестиційний клімат" розуміють ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (регіоні, галузі), для ймовірного надходження інвестицій у цю країну (регіон, галузь). Явище відтоку капіталу, як вже зазначалось раніше, виникає і прогресує при нестабільності політичної та економічної систем і безпосередньо залежить від стану інвестиційного клімату регіону та держави. Найпростіше охарактеризувати інвестиційне середовище Одеського регіону та України в цілому можна за допомогою статистичного аналізу соціально-економічної активності за останні роки.

Для оцінки стану інвестиційного клімату в сучасній економічній літературі використовуються доволі різні підходи [2]. Для оцінки інвестиційного середовища Одеського регіону та визначення його місця в загальнодержавному інвестиційному процесі була використана низка показників, які, на нашу думку, можуть комплексно охарактеризувати соціально-економічний клімат області (табл. 1).

Таблиця 1. Місце Одеської області за основними показниками серед регіонів України в 2006 р.

Показники	Значення показника в 2006 р.	Частка у загальному обсязі по Україні, %	Місце серед регіонів за значенням показника
Валова додана вартість, млн. грн.	16050	5	5
Індекс зростання промислового виробництва, %	106,4	x	14
Темп зростання (зменшення) обсягу валової продукції сільського господарства, %	101	4,9	8
Інвестиції в основний капітал у фактичних цінах, млн. грн.	3214,1	4,7	6
Прямі іноземні інвестиції в область, млн. дол.	703,8	3,3	6
Темп зростання (зменшення) роздрібного товарообороту, %	133,1	x	5
Середньомісячна заробітна плата, грн	965,6	x	9
Рівень безробіття, %	2	x	5
Надходження податків і зборів до бюджетів усіх рівнів, %	3733,4	x	7
Темп зростання (зменшення) будівельних робіт, %	110,3	x	5
Заборгованість із виплати заробітної плати, млн. грн.	28,2	x	10
Експорт товарів (за 9 місяців 2006 року), млн. дол.	690,3	x	10
Імпорт товарів (за 9 місяців 2006 року), млн. дол.	1704,7	x	6

За даними аналітичної таблиці можна підрахувати, що станом на кінець 2006 року Одеська область займала приблизно п'яте місце серед територій України за основними показниками соціально-економічного розвитку.

В цілому Одеський регіон можна охарактеризувати як інвестиційно активний. В 2006 р. в основний капітал було вкладено 3214,1 млн. грн., причому на 52,1% або на 2715,1 млн. грн.

інвестування основного капіталу було забезпечено за рахунок самих же підприємств. Щодо іноземних інвестицій, то як в Україні, так і в Одеській області переважають фінансування у вигляді прямих іноземних інвестицій. Портфельне інвестування не набуло в Україні та регіоні належної популярності у зв'язку з нерозвиненістю ринку цінних паперів та відсутністю належної інфраструктури.

Для достовірної оцінки стану інвестиційного середовища Одеської обл., для визначення динаміки зміни соціально-економічного клімату та для порівняння з іншими регіонами України нами було визначено інтегральну оцінку території шляхом стандартизації усіх показників на основі варіаційного розмаху. Для розрахунків нами брались основні показники за всіма районами Одеської обл., які, на нашу думку, найкраще характеризують загальний стан та розвиток області, стан промисловості, розвиток сільського господарства, фінанси області, ринок праці, інвестиції та зовнішньо економічну діяльність регіону, розвиток підприємництва, соціальне середовище. Всього розрахунок налічує близько 20 показників.

Стандартизовані показники були визначені нами таким чином:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}} \text{ для показників-стимуляторів} \quad Z_{ij} = \frac{X_{\max} - X_{ij}}{X_{\max} - X_{\min}} \text{ - для показників-дестимуляторів}$$

де X_{ij} - значення і-го показника j-го району; X_{\max} та X_{\min} - максимальне та мінімальне значення і-го показника.

Загальну оцінку області по певному показнику визначимо як середню арифметичної просту:

$$Gi = \frac{\sum_{i=1}^m Z_{ij}}{m},$$

де m - кількість показників (в нашому випадку кількість спостережень по кожному району області дорівнюватиме кількості показників).

Зазначимо, що повний розрахунок рейтингового балу Одеського регіону навести в даному дослідженні не вдасться через його громіздкість, але підставі проведених обчислень нами було визначено рейтинговий бал Одеського регіону в розмірі 0,261865, що складає 5 місце в Україні станом на 01 січня 2007 р. Одеська область на даний момент замикає п'ятірку регіонів-лідерів в Україні. Для встановлення закономірності взаємозв'язку руху капіталів та змін інвестиційного клімату нами було здійснено дослідження динаміки даних явищ останніми роками. Розрахувавши абсолютну величину відтоку інвестиційних ресурсів з Одеського регіону за останні роки, ми переконались що експорт капіталу прогресує (рис. 1).

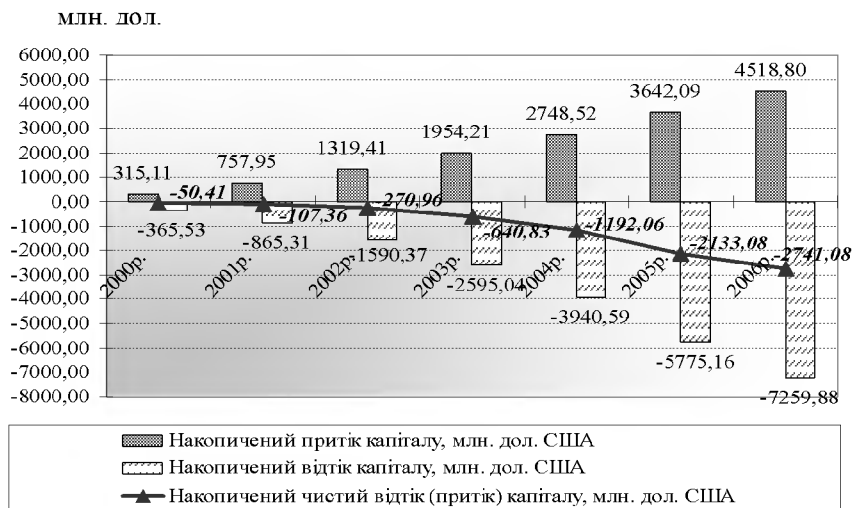

Рис. 1. Динаміка руху капіталів в Одеському регіоні наростаючим підсумком з 2000 р.

За останні 7 років Одеський регіон втратив можливість додатково інвестувати в розвиток власної економіки 2,74 млрд. дол., а загальний рух капіталу легальними шляхами за кордон склав 7,26 млрд. дол. Якщо проаналізувати динаміку чистого відтоку капіталу з Одеського регіону за останні роки та зміну основних показників стану інвестиційного середовища (регіональний ВВП, капітальні вкладення в

економіку регіону, індекс зміни споживчих цін), то стане очевидним тісний зв'язок між зазначеними явищами (табл. 2).

Таблиця 2. Основні показники стану інвестиційного клімату в Одеському регіоні

Роки	Темп приросту відтоку капіталу, %	Темп приросту ВВП регіону, %	Темп приросту капітальних інвестицій в регіон, %	Зміна індексів інфляції, %
2000	126,96	108,43	164,78	125,8
2001	136,76	134,66	183,31	106,1
2002	145,08	113,85	105,59	99,4
2003	138,56	117,99	122,08	108,2
2004	133,93	125,47	156,53	112,3
2005р.	136,34	97,6	104,58	110,3
2006р.	80,93	102,46	96,21	111,6

Або більш наочно даний взаємозв'язок характеризує наступна діаграма (рис. 2). Аналітичні дані свідчать про обернену залежність між відтоком ресурсів з регіону та надходженням капітальних інвестицій і зростанням ВВП. Причому на інфляційні явища та спад ВВП відтік коштів „реагує” доволі швидко, а от надходження інвестицій викликають зростання ВВП та призупинення відтоку ресурсів з часовим лагом приблизно в 1 рік. Як бачимо, будь-які кризові явища призводять до сповільнення темпів економічного зростання та збільшують відтік ресурсів за кордон разом зі зростанням індексів споживчих цін.

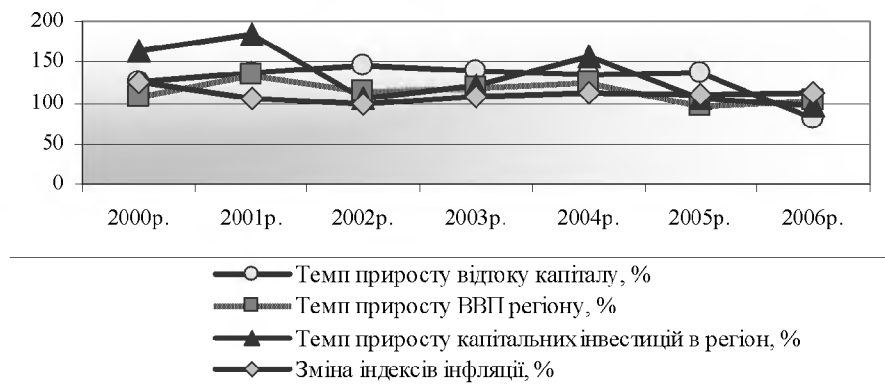

Рис. 2. Темпи зростання основних показників інвестиційного середовища Одеського регіону

З іншого боку, сам рух коштів в країну та за кордон здатний вплинути на соціально-економічний клімат та змінити репутацію регіону. Знаходити дієві важелі впливу на рух інвестиційних ресурсів необхідно, оскільки обсяги відтоку коштів за кордон останніми роками сягнули величезних масштабів. Вважаємо за необхідне рекомендувати проведення заходів зі зміцнення довіри до української економіки через забезпечення збалансованості бюджету; поліпшення податкової системи і податкового адміністрування; забезпечення надійної роботи банківської системи; захист прав кредиторів й інвесторів; прозорість фінансової звітності всіх підприємств і організацій; підвищення ефективності в боротьбі зі злочинністю і корупцією, поліпшення роботи прокуратури і судової системи; зниження загального рівня підприємницьких ризиків, створення такого становища у господарській сфері, за якого приховане вивезення прибутків за межі країни припиняє бути економічно вигідним для резидентів. Всі зазначені дії повинні проводитись не лише на регіональному, а й на загальнодержавному рівні, тільки в цьому випадку ми матимемо повністю збалансовану та розвинену інвестиційну індустрію в Одеській області та Україні.

Література

1. Dornbusch R., Werner A. Mexico, stabilization. Reform and no growth / Brookings Papers on Economic Activity. – 1994. – № 1.
2. Варналій З.С. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації.